

Lahden kaupunki, Tarkastuslautakunta, 08.11.2022

§ 68

Työllisyyden kuntakokeilu

5951/00.04.00.00/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Tarkastusjohtaja Reijo Ollikka, p. 0505594016

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Tarkastusjohtaja Ollikka Reijo

Päätösehdotus

Lautakunta merkitsee saadut selvitykset tiedoksi.

Asian käsittely

Työllisyyspalvelujohtaja Taisto Tuominen ja kehityspäällikkö Maijastina Setälä esittelivät työllisyyspalvelujen toimintaa ja työllisyyden kuntakokeilua. Esityksessä ja keskustelussa tuli esiin mm. seuraavaa:

Lahden työttömyysaste syyskuussa 2022 oli 12,87 %. Se on selvästi suurempi kuin muissa Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa (Asikkala, Lahti, Hollola, Orimattila ja Kärkölä).

Kuntakokeilun aikana kaikkien mukana olevien kuntien työttömyysasteen trendikäyrä käyttäytyy samalla tavalla, Lahti ei poikkea muista kunnista tässä suhteessa, vaikka työttömyysprosentti onkin selvästi suurempi kuin muissa kunnissa.

Kuntakokeilussa on mukana pitkäaikaistyöttömät, vieraskieliset sekä nuoret työttömät. Asiakkaille on nimetty oma kontaktihenkilö, jonka kanssa asioida. Henkilökohtaista asiakaspalvelua on pyritty lisäämään pohjoismaisen mallin mukaisesti, omavalmentajien avulla saadaan luotua tiiviimpi asiakassuhde. Asiakkaiden palvelutarpeita on selvitetty, jotta tiedetään, millaista palvelua ja apua he kaipaavat. Asiakaspalvelun vaikuttavuutta on parannettu tiedolla johtamisen avulla. Kuntakokeilun myötä on uudistettu toimintatapoja, mm. sähköisiä infoja asiakkaille (Kärkölä), työllistämissuunnitelman laadullinen kehittäminen (Asikkala), Hykyn ja kuntakokeilun yhteistyön tiivistäminen (Hollola), vaikuttavaperusteiset hankinnat (Lahti ja Orimattila).

Työllisyyspalveluissa työskentelee yhteensä 123 henkilöä, joista 63 on Lahden kaupungin työntekijöitä / virkamiehiä ja 60 TE-toimiston osoittamia virkamiehiä. Omavalmentajia on kaikkiaan 79 kpl. Lisäksi on saatu rekrytointilupa yhteensä yhdeksälle omavalmentajalle resurssien lisäämiseksi. Omavalmentajat toimivat neljässä eri tiimissä: alkupalvelut, nuorten palvelut, aikuisten palvelut ja vieraskielisten palvelut. Asiakasmäärien keskiarvot omavalmentajaa kohden tiimeittäin:

- alkupalvelut 63,3 asiakasta/omavalmentaja
- nuorten palvelut 105,63 asiakasta/omavalmentaja
- aikuisten palvelut 191,45 asiakasta/omavalmentaja
- vieraskielisten palvelut 110,57 asiakasta/omavalmentaja

Kuntakokeilun aluksi työllisyyspalveluissa oli paljon henkilöstövaihdoksia. Tällä hetkellä henkilöstön vaihtuvuus on tasaantunut ja henkilöstön pysyvyys on hyvää. Henkilöstö kokee olevansa tyytyväinen työhönsä. Palkkaerot kaupungin palkkaamien ja TE-toimiston osoittaman henkilöstön välillä koetaan kuitenkin ongelmalliseksi.

Kuntouttava työtoiminta siirtyy vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen vastuulle. Tämän jälkeen kaupungin työllisyyspalvelut eivät tuota enää itse kuntouttavaa työtoimintaa. Asiakkaiden ohjaus kuntouttavaan työtoimintaan kuitenkin jatkuu edelleen. Ympäristöpajan (painotus velvoitetöpaikoissa) sekä nuorisopalvelujen pajatoiminta jatkuu edelleen kaupungin järjestämänä. Pajatoiminta on suuressa murroksessa. Pajatoimintaa pyritään kehittämään siten, että sillä olisi työllistävä vaikutus mukana oleville työttömille.

Aktivointihaastattelut perustuvat lakiin ja niiden tavoite on laajempi kuin vain kuntouttavaan työtoimintaan ohjaaminen. Lahden aktivointiaste oli syyskuussa 27,93 %, se on noussut lyhyessä ajassa noin 5 prosenttiyksikköä ollen kuitenkin 4,9 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko maan keskiarvo.

Aktivointihaastattelujen määrän lisäystä vaikeuttaa resurssipula hyvinvointikuntayhtymän (1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen) osalta. Esimerkiksi lakisääteisiä työttömien terveystarkastuksia on tekemässä yksi sairaanhoitaja hyvinvointikuntayhtymässä, tällä hetkellä jonotusaika terveystarkastukseen on noin puoli vuotta.

Työmarkkinatuen kuntaosuus tulee olemaan noin 20 miljoonaa euroa vuonna 2022. Se ei ole merkittävästi laskenut edellisiin vuosiin verrattuna.

Perusteluosa

Työllisyyden kuntakokeilu

Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilussa on tavoitteena kehittää työllistymistä tukevia palveluja ja uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen, tehostaa työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille.

Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilu alkoi 1.3.2021. Kokeilun aikana osa valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävistä siirtyi kuntien vastuulle. Kokeilu kestää 31.12.2024 saakka.

Kuntakokeilun käynnistymisen jälkeen osa työnhakija-asiakkaista siirtyi kuntien asiakkaiksi ja osa jäi TE-toimistoon. Kuntakokeiluun siirtyvän asiakkaan palveluista vastaa hänen kotikuntansa. Lahden seudun kuntakokeiluun kuuluvat Lahden lisäksi Asikkala, Hollola, Kärkölä ja Orimattila.

Kuntakokeilun asiakkailla on omavalmentaja, jolta saa apua ja tukea työllistymiseen ja urasuunnitelmiin sekä tietoa asiakkaalle sopivista palveluista ja kouluttautumismahdollisuuksista. Omavalmentajan kanssa tehdään työllistymissuunnitelma. Tapaamisia kolmen ensimmäisen työnhakukuukauden aikana on kahden viikon välein.

Henkilöasiakkaiden palveluprosessi on vakiintunut, joskin keväällä sitä muutettiin pohjoismaisen palvelumallin vaatimuksia vastaavaksi. Työnantaja- ja yritysasiakkaiden asiakaspalveluprosessien kehittäminen on tärkeä painopiste kuntakokeilun onnistumisessa.

Syyskuun alussa käynnistynyt työllisyyspalvelujen vaikuttavuusperusteinen pilottihanke siirtää työmarkkinatuen kuntaosuutta aktiiviseen työvoimapolitiikan toimeenpanoon (palveluhankintaan). Pilotti jatkuu kuntakokeilun loppuun ja sen avulla pyritään työllistämään vähintään 250 lahtelaista työtöntä työmarkkinatuen saajaa ja samalla kehitetään uudenlaisia palveluja paikallisiin tarpeisiin. Pilotin asiakkaaksi on kiinnittynyt 106 henkilöä.

Työllisyyden kuntakokeilussa on tänä vuonna ollut 202 488 yhteydenottoa (25.10.2022 mennessä). Asiakkaita palvelee tällä hetkellä noin 90

asiantuntijaa. Heistä suurimman ammattiryhmän muodostavat omavalmentajat.

Työllisyyspalvelut ja kuntakokeilu toimivat kahdessa osoitteessa. Uusissa toimitiloissa Aleksanterinkatu 24 B:ssä työnhakijat tapaavat omavalmentajaansa aikavarauksella. Kauppakeskus Trion Palvelutorilla 2. kerroksessa toimintaansa jatkavat ilman ajanvarausta toimiva työllisyyden neuvontapiste, uudet työnhakijat vastaanottava Alkupalvelutiimi, Ohjaamo, vieraskielisten palvelut sekä tukipalvelut. Lisäksi Palvelutorilla toimii työllisyyspalvelujen hankkeet, KUNTO-hanke sekä Oske.

Lahden työttömyysaste

Lahden työttömyysaste oli korkeimmillaan 17,8 prosenttia vuoden 2021 maaliskuussa. Työttömyysaste laski valtakunnallisen trendin mukaisesti loppuvuodesta ja oli vuoden 2022 syyskuussa 12,9 prosenttia. Työttömiä lahtelaisia oli kuluvan vuoden syyskuussa 7 182 (9/2021: 8 296).

Työttömien määrä on laskenut viimeisen kahden vuoden aikana 1 977 henkilöllä. Työttömyysaste on kuitenkin edelleen suurten kaupunkien korkein. Koko maan työttömyysaste oli syyskuussa 9,1 %.

Vaikea nuorisotyöttömyys lähti Lahdessa laskuun loppuvuodesta 2021. Suurten kaupunkien vertailussa Lahti on ollut usein viimeisillä sijoilla, mutta 12 suurimman kaupungin vertailussa sijoitus hieman parantui loppukesästä 2022. Syyskuussa 2022 Lahden nuorisotyöttömyysaste oli 14,5 %.

Myönteisestä työllisyyskehityksestä huolimatta haasteena on Lahdessa koronapandemian jälkeen voimakkaasti kasvanut pitkäaikaistyöttömyys. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on edelleen kasvussa (51,2 %). Korkeimmillaan pitkäaikaistyöttömyys oli vuoden 2021

heinäkuussa, 4 202 henkilöä. Kuluvan vuoden syyskuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 3 676 henkilöä (-431 henkilöä edellisvuodesta).

Työmarkkinatuen kuntaosuus

Työmarkkinatuen kuntaosuuden taso ei ole laskenut merkittävästi viime vuodesta. Tähän vaikuttaa mm. yli 1000 päiväisten suuri osuus (63,3 %). Ennusteen mukaan Lahti maksaa työmarkkinatuen kuntaosuutta ("sakkomaksua") 20 milj. euroa vuonna 2022 (20,5 milj. euroa vuonna 2021).

TE-palvelujen siirto kunnille 1.1.2025

Maan hallitus esittää, että työ- ja elinkeinotoimistojen palvelut siirretään alueille ja kunnille 1.1.2025. Historiallisen uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

TE-palvelujen siirto tuo palvelut lähemmäksi sekä henkilöasiakkaita että työnantajia. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta. Kunnilla ja alueilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja, mikä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä. Uudistuksessa huomioidaan myös alueellinen liikkuvuus. Valtioneuvosto antoi hallituksen esityksen TE-palveluiden uudistuksesta eduskunnalle 6.10.2022. Lait on tarkoitus vahvistaa ke-väällä 2023. Kunnille TE-palvelut siirtyisivät 1.1.2025.

Kokouksessa saadaan selvitys mm. seuraavista asioista:

- yleisesittely työllisyyden kuntakokeilusta
- henkilöstörakenne, asiakamäärät/työntekijä
- kuntouttavan työtoiminnan jatko
- aktivointisuunnitelmien laadinta
- pitkäaikaistyöttömät / sakkomaksut
- näkymät TE-palvelujen siirrossa kunnille vuoden 2025 alusta

Kokouksessa on asiantuntijana kuultavana työllisyyspalvelujohtaja Taisto Tuominen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-